

Cramp S. 1966. *Black Stork*. Brit. Birds 59: 147—150.

Keller M., Profus P. 1992. *Present situation, reproduction and food of the Black Stork in Poland*. In: *Les cigognes d'Europe* (eds Mériaux J.-L., Schierer A., Tombal Ch., Tombal J.-Ch). AMBE, p. 227—236, Metz.

Klasa A., Wiśniowski B. 1992. *Pierwsze stwierdzenia lęgu bociana czarnego Ciconia nigra w Ojcowskim Parku Narodowym*. Chrońmy Przyr. Ojcz. 48, 6: 64—65.

Kondracki J. 1988. *Geografia fizyczna Polski*. PWN, Warszawa.

Kurzyński J., Zając T. 1992. *Strefy ochronne gniazd ptaków w woj. krakowskim. Bocian czarny Ciconia nigra. Synteza wyników inwentaryzacji w 1992 r.* Mpis, Urz. Woj. w Krakowie.

Zawadzka D., Olech B., Zawadzki J. 1990. *Zagęszczenie, rozród i pokarm bociana czarnego (Ciconia nigra) w Kampinoskim Parku Narodowym w latach 1979—1987*. Not. Orn. 31, 1—4: 5—20.

**Interesujące stanowiska pijawki lekarskiej *Hirudo medicinalis*
i tygryzka paskowanego *Argiope bruennichi* w Machowej
(woj. tarnowskie)**

Projektowany rezerwat „Machowa-Lipiny” położony jest w zachodniej części Kotliny Sandomierskiej, na terenie województwa tarnowskiego, w miejscowości Machowa koło Pilzna. Ochronie w przyszłym rezerwacie podlegać będą dwa śródlęgowe stawy hodowlane (Stawy Machowski i Lipiński), stanowiące ostoję ptactwa wodno-błotnego, wraz z otoczeniem. O przyrodniczym ich bogactwie decyduje awifauna. W okresie lęgowym stwierdzono gnieźdzenie się na terenie stawów i szwarów nadbrzeżnych 26 gatunków ptaków wodno-błotnych, a w okresie przelotów obserwowano 43 gatunki. Występują tu takie rzadkości, jak: czapla siwa *Ardea cinerea*, błotniak stawowy *Circus aeruginosus*, bociány: czarny *Ciconia nigra* i biały *C. ciconia*. Charakterystyczna jest również flora stawów z takimi gatunkami, jak: grzybień białe *Nymphaea alba*, jeżogłówka najmniejsza *Sparganium minimum*, ponikło igłowe *Heleocharis acicularis* i inne.

W sierpniu 1993 r. podczas obserwacji przyrodniczych przeprowadzonych na terenie projektowanego rezerwatu „Machowa-Lipiny” natrafiłem na stanowiska pijawki lekarskiej *Hirudo medicinalis* i tygryzka paskowanego *Argiope bruennichi*. Są to gatunki rzadko w Polsce spotykane, przy czym pijawka lekarska znajduje się obecnie w re-

gresie, natomiast tygrzyk paskowany poszerza nieco swój zasięg. Znalazienie w rejonie stawów dwóch rzadkich bezkręgowców podniosło znacznie wartości przyrodnicze obiektu i potwierdziło potrzebę powołania rezerwatu przyrody.

Pijawka lekarska występuje w obu wymienionych stawach. Gatunek ten przywiązany jest do dobrze nagrzananych, płytkich stawów o mulistym dnie. Występuje w wodach czystych. Obecnie w Polsce większość zbiorników wodnych jest mniej lub bardziej zanieczyszczona, dlatego pijawka lekarska spotykana jest już dość rzadko, a zasoby jej wyraźnie maleją. W „Czerwonej liście zwierząt...” zaliczona została do kategorii V (gat. narażone na wyginięcie) (Głowaciński red. 1992). Postuluję się objęcie tego gatunku ochroną prawną. Ważną jest przede wszystkim ochrona siedlisk, w których występuje. W projektowanym rezerwacie „Machowa-Lipiny” preferuje najczęściej nadbrzeżne szuwały z pałąk szerokolistną *Typha latifolia*. W Stawie Machowskim jest raczej nieliczna, natomiast w Stawie Lipińskim bardzo liczna. Ilekroć zagłębiałem się w szuwały prawie zawsze atakowały mnie pijawki.

Tygrzyk paskowany jest pajakiem o pięknym, niemal egzotycznym ubarwieniu. W ostatnich latach powiększa swój zasięg. Mimo to w Polsce nadal jest rzadkością. To gatunek wybitnie heliofilny, dlatego spotykany jest tylko w siedliskach nieleśnych. Najczęściej żyje na wilgotnych łąkach. Zaliczany jest do elementu pontomedyterraneanego, czyli południowo-wschodniego. Obserwowana od kilku lat ekspansja tego gatunku w Polsce i Europie spowodowana jest działalnością człowieka, który poprzez intensywne odlesienia stworzył doskonałe siedliska dla bytowania tego gatunku. Są to jednak siedliska niestabilne klimaksowo i los tygrzyka nie jest jeszcze przesądzony na plus (Liana 1993).

W Polsce zdecydowana większość stanowisk tego ciepłolubnego pająka znajduje się na zachodzie kraju, gdzie ulegają one zagęszczeniu w dolinie środkowej i dolnej Odry (Radkiewicz, Jerzak 1991). Kilka stanowisk odnotowano we wschodniej części kraju: na Wyżynie Lubelskiej, Polesiu i Roztoczu (Liana 1993, Staręga 1983). Nie publikowano natomiast żadnych stanowisk z południowej Polski. Nowe stanowisko zasługuje więc na uwagę. W projektowanym rezerwacie „Machowa-Lipiny” znalazłem jedną samicę długości 15 mm, która przygotowywała się do złożenia jaj w kokonie. Tygrzyk paskowany zasiedla tu podmokłe turzycowiska przylegające do Stawu Lipińskiego. Turzycowiska te stanowią ustabilizowane stadium klimaksowe, więc byt tego gatunku pająka nie jest tu zagrożony. Można przypuszczać, że populacja tutejsza będzie się rozwijać. Warto jeszcze nadmienić, że jest to prawdopodobnie stanowisko dopiero niedawno zasiedlone. Miejsce, gdzie obserwowałem w 1993 r. tygrzyka, było kilkakrotnie odwie-

dzane we wcześniejszych latach, a mimo to nie spotkano tu tego ła-
two rzucającego się w oczy pająka. W południowej Polsce gatunek ten
został ponadto znaleziony w Puszczy Niepołomickiej przez dra hab.
J. Rafińskiego (infor. ustna). Oba stanowiska, zlokalizowane
wzdłuż progów karpackiego, stanowią kolejne potwierdzenie na ekspan-
sję tego gatunku z zachodu na wschód pradolinami rzecznyymi.

Według rozporządzenia Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Natu-
ralnych i Leśnictwa z dnia 6 stycznia 1995 r. (Dz.U. nr 13, poz. 61,
1995 r.) pijawkę lekarską i tygryzka paskowanego uznanego za ga-
tunki chronione.

Marcin A. Piątek

PIŚMIENICTWO

Głowaciński Z. red. 1992. *Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce*. Zakład Ochrony Przyrody i Zasobów Natu-
ralnych PAN, Kraków.

Liana A. 1993. Występowanie rzadkiego pająka — tygryzka *Argiope bruennichi* na Rostoczu. *Chrońmy Przyr. Ojcz.* 49, 2: 49—53.

Radkiewicz J., Jerzak L. 1991. O stanowiskach pająka ty-
gryzka paskowanego *Argiope bruennichi* na obszarze Polski. *Chrońmy*
Przyr. Ojcz. 47, 6: 89—91.

Staręga W. 1983. *Wykaz krytyczny pająków (Aranei) Polski*.
Fragm. Faun. 27.